

Качество на оповестяванията на риска

Калин Калев¹

Резюме: Настоящата разработка има за цел да предложи рамка за оценка на количеството и качеството на оповестяванията на риска във финансовия отчет, както и да изследва доколко количеството информация може да обясни качествените изменения в тях. Основавайки се на информационната асиметрия, агентския проблем и теорията на регулиране на оповестяванията, в счетоводната литература качеството на информацията се представя като средство за намаляване на цената на капитала на предприятията. Въпреки че за постигането на тази цял липсват достатъчно емпирични доказателства, количеството на информацията се прилага с противоречива ефикасност за обяснение на нейното качество. В случая на оповестяванията на риска, ние намираме, че съществува значима положителна връзка между променливите.

Ключови думи: оповестявания, качество, МСФО, риск, оценка.

JEL: M41, M48.

ВЪВЕДЕНИЕ

В началото на 21-и век темата за оповестяванията се изучава главно от гледна точка на листваните, нефинансови компании (Вж. например Kajuter и Winkler, 2003; Amran et al., 2009). Проучванията на финансови компании са редки и Linsley и Shrives (30, 2006, 400) твърдят, че повече емпирични изследвания са необходими, не само в отделни страни или индустрии, но също така с цел

разработване на подход, който може да оцени нивото на качество. През годините са издавани няколко отчета на различни комисии и институции, в които се дискутира качеството на финансовата отчетност. Има разработена Концептуална рамка, която включва качествените характеристики на информацията. Предходните изследвания относно качеството на оповестена информация за риска, например на Beretta and Bozzolan (2008)², не са базирани на тази концептуална рамка, а те оценяват качеството чрез количеството и пълнотата на оповестявания³. Според тях широтата и дълбочината, видът на оценката⁴ и икономическият знак⁵ определят пълнотата на оповестяванията. Въпреки това Botosan (10, 2004, 289) твърди, че те нямат доказателство за това и представят ново условие, при която качеството е функция на количествени характеристики, дефинирани например от концептуалната рамка на БМСС⁶. Затова ние предполагаем, че:

Хипотеза: *Има ли положителна връзка между количеството и качеството на оповестената информация.*

По своето естество оценката на качеството на информацията е проблемна.

Ball et al. (3, 2003, 4) дефинират „качеството на финансово-счетоводната информация“ като: „...степеня, до която

¹ Калин Калев е асистент в катедра „Счетоводна отчетност“ на Икономическия университет – Варна, e-mail: klev_k@ue-varna.bg

² Beretta, S. and S. Bozzolan. 2008. Quality versus quantity: The case of forward-looking disclosure, Journal of Accounting, Auditing and Finance 23 (3): 333 – 375.

³ Качество = f(Количество)

⁴ Финансова или нефинансова; количествена или качествена

⁵ Позитивна, негативна или не оповестена

⁶ Качество = f(Разбираемост, Съответствие, Надеждност, Сравнимост). БМСС, Борд по Международно счетоводни стандарти.

счетоводната информация отразява основните икономически събития във фирмата. Тя се свързва с концепцията за прозрачността, която се определя като способността на потребителите „да виждат през“ финансовите отчети с оглед да разберат основните икономически събития и трансакции във фирмата”.

1. Обща теоретична рамка на оповестяванията

Съществуват множество изследвания от началото на 60-те години начело със Stiglitz⁷ и George Benston⁸, засягащи икономическите, правните и финансово-счетоводните аспекти на оповестявания, където всеки един от тях разглежда респективно ползите от задължителните оповестявания и реакцията на инвеститорите. Техните заключения, които се превръщат в шаблон за съвременните автори, са, че задължителните оповестявания не водят до ползи за инвеститорите от намаляване на колебливост на цените на акции и инвеститорите поставят под въпрос тяхната полезност. Но трябва да бъде отбелязано, че това са времена, в които модерната финансова теория чрез хипотезата за ефективните пазари получава все по-голяма популярност относно функционирането на капиталовите пазари. Хипотезата предсказва, че пазарните цени бързо отразят цялата налична информация на пазара⁹ и задължителните оповестяванията по своето съдържание не са нова информация, която да е полезна за инвеститорите.

Също така на основата на позитивната счетоводна теория се проучват икономическите последици от промяната на задължителните счетоводни стандарти¹⁰,

както и се правят анализи и сравнения на оповестяванията в слабо и силно регулирана среда. Друго направление в литературата търси взаимовръзка между оповестяванията и характерни особености (размер на компания, рентабилност и др.) на предприятията с оглед определяне на нивото на съответствие при прилагането на задължителните оповестявания. Макар и да не сме изчерпателни, доминиращо специализираната литература, свързана с оповестяванията, се фокусира върху взаимовръзката на доброволните оповестявания и колебливостта на цените на акции, тъй като доброволните оповестявания най-добре могат да послужат за обяснение на ролята на счетоводната информация в оценката на предприятията и корпоративните финанси.

Докато на задължителните оповестявания преди всичко се предава роля по разкриване на манипулации и злоупотреби, то може да се твърди, че в резултат на банковата криза от 2008 г. регулатори, счетоводни тела и правителства поставиха акцент върху задължителните оповестявания, вземайки в предвид, че невинаги „невидимата ръка на пазара“ може да повлияе на реализирането на справедливо равновесие на пазара. В този аспект съществено място имат задължителните оповестявания на риска.

Относно теоретичната рамка на задължителните оповестявания, които са обект на настоящата разработка, няма алгоритмичност на методологията и методите на изследване, защото липсва обща концептуална рамка на оповестяванията във финансовата отчетност, чиято функционална дефиниция да изразява тяхната роля и значение.

Задължителните оповестявания получават внимание от различни регулаторни органи след пазарни сризове и колебливост. Например, загубите на корпорациите от финансови трансакции в началото на 90-те години на 20-и век породиха желания в увеличаване на оповестяванията относно

⁷ Stiglitz, G. Public Regulation of the Securities Markets, 1964.

⁸ Benston, G., Required disclosures and the stock market: An evaluation of Securities Exchange Act of 1934, 1973.

⁹ Всеобщо приетата дефиниция на ХЕП е нейната степен „средна“, според която ефективният пазар бързо включва цялата налична информация.

¹⁰ Финансова или нефинансова; количествена или качествена

финансовите инструменти¹¹. Годишните след публикуване на по-горните отчети се издават още такива, така че мненията относно представянето на риска стават все по-сложни и разностранни¹². ICAEW (1, 2007, 227) счита, че „представянето на риска е приоритет на счетоводната и инвестиционната практика“. Това предполага, че представянето на риска е полезно за инвеститори, но компанията и нейният мениджмънт също могат да имат полза от това. Въпреки това, фокусът на счетоводните тела е поставен преди всичко върху потребителите на финансови отчети, настоящи и потенциални инвеститори.

Въпреки че регулаторите и органите, приемащи стандарти, се фокусират основно върху информационните нужди на потребителите (акционери и инвеститори) на финансови отчети с цел вземане на информирани управленски решения особено в условията на употреба на финансови инструменти, също така те твърдят, че е необходимо оповестяването на риска, защото самите компании могат също така да имат полза от това. Но трябва да отбележим, че по своя смисъл регулирането на оповестяванията е продиктувано от вярването, че рационалният инвеститор е *homo economicus*, т.е. идеализиране на рационалния инвеститор на базата на неокласическата теория, като за него са от изключителна важност оповестяванията, които предоставят поток на точна и своевременно информация за осигуряване защита на инвеститорите и случване на справедливи трансакции на пазара. Прокарването на това предположение може да се наблюдава във финансовите регулации,

в т.ч. счетоводните стандарти¹³, като нюансът в това отношение е, че основна концепция в стандартите на БФСС¹⁴ е защита на инвеститорите, а тези на БМСС – обръщат внимание на инвеститорите като основни потребители на финансови отчети, но целта е една и съща – предоставяне на полезна информация за вземане на решения от тях.

Основните причини за оповестяване на риска са информационната асиметрия (**information asymmetry**) и агентският проблем (**agency problem**).

- Информационна асиметрия

Според Healy и Paley (21, 2001, 406) „информационната асиметрия и агентският проблем са причината външните за предприятието инвеститори да изискват оповестявания от мениджмънта“. Информационната асиметрия, описана от Akerlof (1970) като „проблем на лимоните“¹⁵, означава, че тези инвеститори и мениджъри нямат една и съща информация, като последните притежават повече и по-качествена информация. В контекста на изследването, банковият мениджър има повече информация в сравнение с акционери относно рисковете, които застрашават бъдещото представяне на банката. Следователно, оповестяването на повече информация относно тези рискове ще доведе до намаляване на информационната асиметрия. Това е така, но не винаги мениджмънтът е склонен да оповестява, независимо дали е добра или лоша информацията. От гледна точка на инвеститорите това е от полза, тъй като подобна информация би била полезна при вземане на решения. Въпреки това, в случая банковите институции може да не оповестят информация за риска, когато не е подкрепено някое от следните предположения:

¹¹ Linsmeier, T. J., & Pearson, N. D. (1997). Quantitative disclosures of market risk in the SEC release. *Accounting Horizons*, 11, 107-135.

¹² Turnbull Report. 1999. Internal Control: Guidance for Directors on the Combined Code; ICAEW, London. Institute of Chartered Accountants in England and Wales. 1999. No Surprises: The Case for Better Risk Reporting, ICAEW, London; Institute of Chartered Accountants in England and Wales. 2002. No Surprises: Working for Better Risk Reporting, ICAEW, London.

¹³ John C. Coffee, Jr., Market Failure and the Economic Case for a Mandatory Disclosure System, 70 VA. L. REV. 717 (1984)

¹⁴ Бюро по Финансово-счетоводни стандарти на САЩ, FASB.

¹⁵ Akerlof, G. 1970. The market for Lemons: Quality uncertainty and the Market mechanism, *The Quarterly Journal of Economics* 84 (3), с. 488-500.

1) Когато оповестяването е скъпо, възможността, че неинформираните потребители ще направят своите заключения в негативен аспект, заради неоповестената информация. Това не е достатъчна предпоставка за оповестяване¹⁶;

2) Подобно на предходния е резултатът, когато не се знае дали добре информиран инвеститор в действителност е добре информиран или не¹⁷;

3) Когато не всички акционери и инвеститори разбират оповестената информация, то тогава липсата на разбиране ограничава ползите от представяне на информация за риска¹⁸.

• Агентски проблем

Същността на агентския проблем е конфликтът, който възниква, когато собствеността е различна от мениджмънта¹⁹. Той се занимава с разрешаването на два основни проблема:

1) Разминаване между целите на мениджмънта и очакванията на акционерите; и

2) Отношението спрямо риска на страните в това взаимоотношение.

Мениджмънтът не е основен целеви потребител на информацията от финансовата отчетност, защото той може да получи тази информация по вътрешни канали, както гласи и Концептуалната рамка (23, 2010, 5, ОВ9). Накратко този проблем означава, че мениджмънтът има правото на действия свободно, докато собственикът на капитала контролира и наблюдава тези негови действия, използвайки информацията във финансовия отчет.

¹⁶ Dye, Ronald A. (1986), "Proprietary and Nonproprietary Disclosures," *Journal of Business*, 59(2), 331-366.

¹⁷ Shavell, Steven (1994), "Acquisition and Disclosure of Information Prior to Sale," *RAND Journal of Economics*, 25(1), с.20-36.

¹⁸ Fishman, Michael J., and Kathleen M. Hagerty (2003), "Mandatory versus Voluntary Disclosure in Markets with Informed and Uninformed Customers," *Journal of Law, Economics, and Organization*, 19(1), с.45-63

¹⁹ Fama, E.F. 1980. Agency Problems and the Theory of the Firm, *Journal of Political Economy* 88: сmp. 288-307; Jensen, M.C. and W.H. Meckling. 1976. Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure, *Journal of Financial Economics* 3: с. 305-360.

Основна дилема за счетоводните тела е по какъв начин да се представя икономическата действителност на предприятието така, че финансовият отчет да отразява качествена информация за състоянието и настъпилите изменения в него. Качеството на оповестяванията зависи от гледната точка. Така например от гледна точка на мениджмънта, има основно три причини за отказ от оповестяване на добра информация: защита на фирмена тайна²⁰, страх от неточно оповестяване на добрите новини или желание за отлагане на оповестяването с цел подпомагане на търгуване с вътрешна информация²¹. Според Helbok и Wagner (2006)²² и на базата на Теорията за политическите разходи²³ на Watts и Zimmerman (1996) банките ще оповестяват повече информация с оглед да се привлече по-малко внимание от надзорните органи като например Централната банка. Също така, сигнализиращият ефект предполага, че банките искат да се разграничат една от друга и особено банките, които се представят добре, своевременно ще приложат оповестяване на риска²⁴. Въпреки това, някои предлагат, че останалата част от индустрията ще копира тези от тях, които по-рано започнат да представят подобна информация²⁵ и поведението на доминира-

²⁰ Общият пример са тайни преговорите при сливания. Вж например *Basic Inc. v. Levinson*, 485 U.S. 224 (1988).

²¹ Известното дело *SEC v. Texas Gulf Sulphur Co.* е пример за неадекватно оповестяване на добри новини, които водят до възникване на отговорност. Всяка една причина от изброените в текста са възможни. Притесненията относно отговорността от оповестяване на прогнозна информация също спагат в тази категория. Вж. повече, Ron Kasznick & Baruch Lev, *To Warn or Not to Warn: Management Disclosures in the Face of an Earnings Surprise*, 70 *ACCT. REV.* 113 (1995); и Paul G. Mahoney, *Precaution Costs and the Law of Fraud in Impersonal Markets*, 78 *VA. L. REV.* 623, сmp. 651-55 (1992).

²² Helbok, G. and C. Wagner. 2006a. Determinants of operational risk reporting in the banking industry, с.11, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=425720

²³ Англ. Political cost theory.

²⁴ Пак там.

²⁵ DiMaggio, P. and W. Powell. 1983. The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields, *American Sociological Review* 48, с. 147-160.

щата банка ще се превърне в образец за оповестяване в цялата индустрия²⁶.

Вземайки в предвид 1) широкия спектър от регулаторни, надзорни и пазарни аспекти на оповестяванията, които изисква широка теоретична рамка; 2) доказателствата за информационното значение за инвеститори и мениджмънт и предимствата от намалява на конфликта между тях^{27,28}; и 3) сложността да се оценят в

²⁶ Cooke, T.E. 1992. The impact of size, stock market listing and industry type on disclosure in the annual report of Japanese listed companies, *Accounting and Business Research* 22 (summer), с. 229-237.

²⁷ Myers, S. C., & Majluf, N. S. (1984) и DeMarzo и Duffy (1991) изказват предположение, че оповестяванията на пазарния риск намаляват информационната асиметрия между мениджъри и инвеститори. Myers, S. C., & Majluf, N. S. (1984). Corporate financing and investment decisions when firms have information that investors do not have. *Journal of Financial Economics*, 13(2), 187-221; Също така изследване на Linsmeier, T., Thornton, D., Venkatachalam, M., и Welker, M на базата на FRR 48, поставя хипотетичната възможност оповестяванията на пазарния риск да намалят несигурността на инвеститорите по отношение влиянието на лихвените проценти и валутни курсове върху паричните потоци на компанията. Те намират, че чувствителността на оборота спрямо промени в пазарните цени намалява след оповестяванията съгласно FRR 48. Linsmeier, T., Thornton, D., Venkatachalam, M., & Welker, M. (2002). The effect of mandated market risk disclosures on trading volume sensitivity to interest rate, exchange rate, and commodity price movements. *Accounting Review*, 77(2), 343-377. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=288220, 10.02.2013г.

²⁸ Във връзка с оповестяванията на кредитен риск, включително и лихвен риск, съществуват доказателства, подкрепящи тяхното задължително оповестяване. Beaver, Eger, Ryan и Wolfson (1989) и Barth, Beaver и Stinson (1991) анализират ефекта върху банките в САЩ на допълнителните оповестявания относно риска от неизпълнение (нерентабилни заеми) и лихвения риск. Beaver et al. (1989) изследват поведението на борсовите цени на 91 банки и заключават, че „допълнителната информация за риска от неизпълнение и лихвеният риск обясняват вариациите в market-to-book ratio в собствения капитал от първи ред на банките по-добре в сравнение с информацията, която се получава от обезценки поради загуби по кредити и конвенционалните стойности променливи. Коефициентите на променливата, отразяваща нерентабилните заеми, са негативни, както се очакваше, и те са съответстващи на твърденията, че нерентабилните заеми са икономически обезценени много по-рано от представяне на сумите като обезценки поради кредитни загуби. В резултат, пазарната оценка на подобни заеми е много под отчетената стойност”. Beaver, W.H., Eger, C., Ryan, S. and Wolfson, M.,

парично изражение всички разходи и ползи, свързани с тях, от значение за настоящата разработка е, че оповестяванията на риска трябва да представя промените във фактите и естеството на икономическите събития, които предизвикат колебливост в оценките на активите и пасивите. С други думи считаме, че оповестяванията на риска могат да бъдат наречени „качествени” до степенята, в която те разкриват факторите – лихвени равнища и валутни курсове – представящи икономическото естество на оценките, които процес на определяне е „с оглед представяне на качество”²⁹.

2. Методична рамка и извадка

В анализа са включени всички банки от първа и седем банки от втора група според класификацията на БНБ към 28 февруари 2013 г. Индексирането на оповестяванията съгласно количествена рамка се извършва ръчно на база информацията, представена в публикуваните финансови отчети в интернет страниците на финансовите институции.

Спрямо оценката на количеството и качеството на оповестяванията ще бъдат приложени два независими индекси на оповестяванията, които могат да се изразят чрез следната обобщаваща формула:

Индекс на оповестяване = Действително оповестяване / Общо оповестявания

"Financial Reporting, Supplemental Disclosures, and Bank Share Prices", *Journal of Accounting Research*, Vol. 27 No. 2, сmp. 157-178, <http://www.jstor.org/pss/247705>, 26.08.2011г.; Barth, M.E., Beaver, W.H. and Stinson, C.H., 1991, "Supplemental Data and the Structure of Thrift Share Prices", *The Accounting Review*, сmp. 56 - 66.; Beaver, W.H., Eger, C., Ryan, S. and Wolfson, M., "Financial Reporting, Supplemental Disclosures, and Bank Share Prices", *Journal of Accounting Research*, Vol. 27 No. 2, (Autumn, 1989) сmp. 177, <http://www.jstor.org/pss/2491230>, 26.08.2011г.

²⁹ Campbell, Norman R., *Foundations of Science*, NY, Dover Publishers, 1957, сmp. 267.

В условията на индекс на оповестяване, предходните проучвания (Botosan, 1997) показват, че наличието на критерии е условие оповестяването да се определи като качествено. Beretta и Bozzolan (9, 2004, 285) не са съгласни с това, „защото оповестяванията на риска са по своята същност описателни“ и също Beattie et al. (6, 2004, 220) твърдят, че качеството не може просто да се базира на количество. Качеството зависи, според Beretta и Bozzolan (9, 2004, 283), от количеството и пълнотата на съдържанието, но те не предоставят никаква подкрепа на това свое твърдение. Затова Beattie et al. (2004) и Core (2001) също твърдят, че подобрени и ефективни рамки за оценка качеството на оповестяванията трябва да бъдат развити.

Някои особености на новата Концептуалната рамка, която дефинира качествените характеристики на финансовата отчетност, са:

1) Една от основните промени в новата ревизирана Концептуална Рамка е замяната на „надеждност“ с „достовърно представяне“, и както самата Концептуална Рамка (23, 2010, 61) твърди, че липсва техника за проучване на последната, което е ограничение за настоящия труд. Замяната е продиктувана от неразбирането на потребителите на финансова информация за нейното значение и различните интерпретации. Тази промяна е промяна в стилът на език в рамката, поради възможността от преплитане на надеждност и съответствие³⁰. Нито надеждността, нито достовърно представяне са включени в разработената рамка за индексване, тъй като считам, че „достовърно представяне“, специално за оповестяването на рисковете, е твърде идеалистична качествена характеристика, чието възприемане е въпрос на конкретния потребител на фи-

³⁰ За повече сравнение Вж. Концептуална рамка пф 31 (1989) и Концептуална Рамка QC 16 (2010).

нансовия отчет. А също, както ще повторя, липсва техника за нейния анализ.

2) Съгласно Концептуалната рамка на БМСС информацията е съответстваща, когато има способността да промени решенията на потребителите и съответстващата информация има прогнозна и потвърдима стойност (23, 2010, 18). С оглед да се определи каква информация може да е съответстваща за инвеститорите е важно да познаваме процеса на това как те и останалите потребители вземат решения.

Достовърно представяне и съответствие са фундаментални качествени характеристики съгласно ревизираната Концептуална Рамка. В изследванията относно стойностното съответствие на финансово-счетоводната информация въпреки това, не се посочват разликите между тези две качествени характеристики и доколко финансово-счетоводната информация е възможно да отговаря едновременно и на двете или пък доколко едната измества другата. Допълващи качествени характеристики съгласно ревизираната Концептуална Рамка са разбираемост³¹, съпоставимост³² и своевременност. Но тяхното изпълнение не се изисква, тъй като разходите за представяне на информацията могат да надвишават потенциалните ползи.

³¹ Съгласно Концептуалната рамка на БМСС, както предходната, така и новата ревизирана казват, че това трябва да е „за инвеститори, които имат приемливи познания за бизнеса и икономическите дейности и счетоводството и които са склонни да проучат информацията прилежно“ (1989, F.25; 2010, BC3.40 :63). Разликата е, че в новата концептуална рамка това е допълваща характеристика, а не фундаментална. „Разбираемост“ не означава, че нещо е сложно да бъде разбрано. С други думи, сложните транзакции трябва да бъдат оповестени по възможно най-разбираемия начин.

³² Новото разбиране за съпоставимост допълва старото, като внася и яснота. Съпоставимостта се отнася не само за конкретното предприятие, но и за съпоставимост между отделните такива. Но важно е да посочим, че това не означава унификация – „подобните неща трябва да изглеждат еднакви и различните неща трябва да изглеждат различни“ (QC 23: 21).

2.1. Рамка за индексирание – количество

Позициите, които са включвани се базират на п/ф 31 - п/ф 42 на МСФО 7 Финансови инструменти: Оповестяване или общо 65 критерии. Въпреки че разпоредбите на МСФО 7 не са били задължителни за години преди 2007 г., рамката може също така да бъде приложена за други години с оглед, че рисковете, произхождащи от употребата на финансови инструменти, не се променят през годините. Ограничението на изследването е свързано с индексирание на рамката за години преди 2007 г., което би предоставило още по-значими резултати за степента на оповестяване от банковите институции. Това ограничение може да бъде обяснено с факта, че 2000-2006 г. се характеризират с окрупняване, приватизация и сливания на банкови институции и финансовите отчети за тези отчетни периоди трудно могат да бъдат открити в публичното пространство. Също количествената рамка може да се прилага за банки от други страни, независимо дали отчетността е по МСФО. Така, че рамката може да бъде използвана при бъдещи изследвания. Настоящото изследване няма за цел да анализира спазване на изискванията на МСФО 7 от банките. Основанията за включване на оповестявания във финансовия отчет могат да бъдат намерени в основанията за заключения към МСФО 7.

2.2. Рамка за индексирание – качество

Рамката за индексирание на прозрачността на оповестяванията е нововъведение в сравнение със съществуващите до момента изследвания. Позициите в нея се базират на препоръки и изводи от изследванията на оповестяване на риска на одиторските компании и Базелския Комитет:

1) *Оповестяване на информация от стрес-тестове*³³ – по своето естество оповестяванията на риска са прогнозни

³³ Информация за проведени стрес-тестове се изисква от третия стълб на Базел 2.

и би било полезно за потребителите на финансови отчети да разберат резултатите от стрес-тестове. Подобна информация би имала значение според PWC (2008). Включването на подобна информация се подкрепя и от доклад на Deloitte (2010). Нещо повече, Sapra и Goldstein (40, 2012, 7) твърдят, че включване на оповестяване на резултати от стрес-тестове във финансовия отчет могат да бъдат полезни за насърчаване на финансовата стабилност, стимул за спазване на пазарна дисциплина и в помощ на регулаторите, които могат да предприемат официални корективни действия спрямо конкретната банка. През 2012 г. може да твърдим, че се наблюдава поява на изследвания по този въпрос. Gebhard et al. (41, 2012, 32) свидетелстват, че оповестяване на негативни резултати от стрес-тест ограничава поемането на риска от банковите институции.

2) Оповестяване на очакван бъдещ ефект върху банката и нейните резултати вследствие на финансовата криза – относно това как отделните видове финансов риск могат да се отразят на финансовите резултати на банката и нейния капитал.

3) Оповестяване на отдела за управление на риска относно пазарния, кредитния и ликвиден риск.

4) *Оповестяване доколко оценките по VaR и лимитите са надвишени през годината.* Изследвания на PWC (2008) и KPMG (2009) твърдят, че оповестяванията на пазарния риск са дълги и трудни за разбиране, докато най-важната информация е дали и в каква степен VaR и приетите лимити са надвишени. Също така, оповестяването на стрес-тестове е необходимо условие за по-надеждно обяснение на резултатите от VaR, като помагат по-точно да се определи рисковия профил на предприятието (32, 2008, 75).

Последващите критерии са свързани със съпоставимостта на оповестяванията на риска:

5) Представяне на информация за някол-

ко отчетни периода;

6) Оповестени сравними числа от предходни години;

Тези позиции са определени въз основа на резултатите от изследване на KPMG (26, 2009, 56), според което степенята на количествени оповестявания на риска са недостатъчни, а те са от огромно значение за потребителите на финансови отчети с оглед представяне на рисковите експозиции за няколко последователни периода.

7) съпоставими методи за оценка, които са прилагани или обяснение на настъпили промени в тази връзка през годините;

8) оповестени стандарти относно оповестяване на риска;

9) употреба на таблици и схема в под-

крепа на качествените оповестявания.

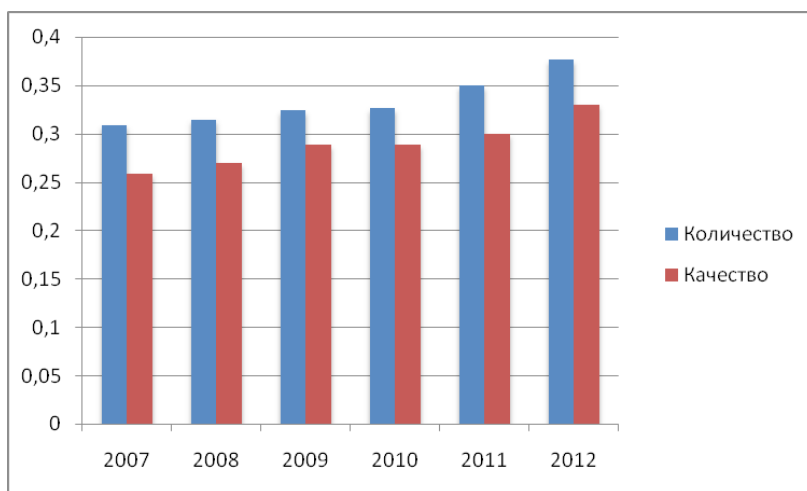
10) определения за видовете риск;

11) определения за използваните методи за оценка на риска;

12) Обяснение на недостатъците на избраните методи за оценка на риска, където съгласно изследване на Ernst & Young (2008) по-малко от 1/3 от банките оповестяват недостатъците на избрания метод за оценка на риска.

3. Дескриптивна статистика

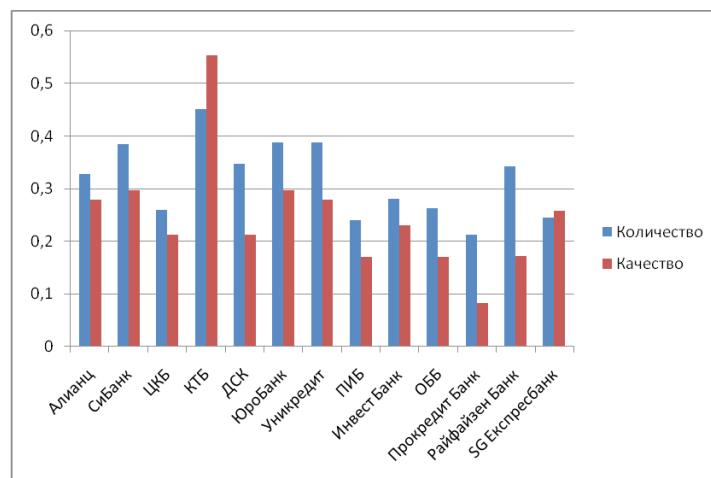
Съгласно фигура 1 количеството (quantity) и качеството на оповестяванията (quality) постепенно се увеличават на годишна база.

Фигура 1. Количество и качество на оповестяванията по години

Фигура 2 представя резултати от оповестяванията по банки. Съгласно нея, най-висока средна оценка на оповестяванията за изследвания период има Корпоративна търговска банка (.450). За СиБанк, Юробанк и Уникредит са отчетени резултати в рамките на .38-.388. Всички останали банки имат резултати под .38. Най-ниска средна оценка на оповестявания на риска е регистрирана от Прокредит Банк (.213). Аналогични са резултатите за променлива-

та качество на оповестяванията. Затова на база дескриптивната статистика може да заключим, че хипотезата се потвърждава, т.е. банките, за които се наблюдават по-високи резултати на количеството оповестяванията, се характеризират и с по-високо качество на оповестяванията.

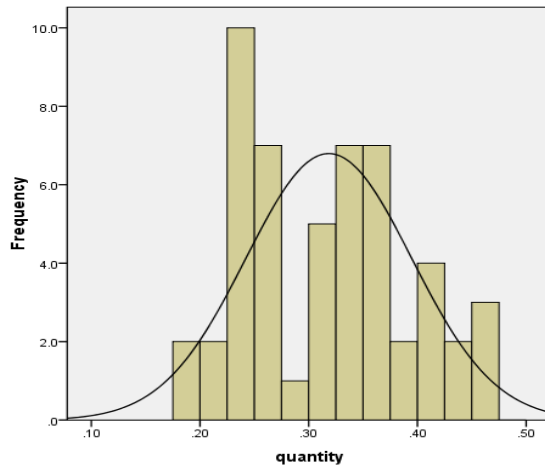

Фигура 2. Количество и качество на средните стойности по банки

4. Проверка на свойствата на разпределенията на променливите.

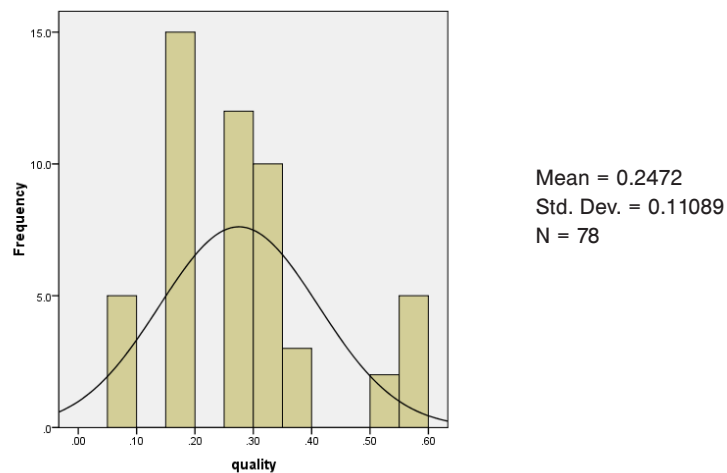
Извършената проверка на нормалност-

та на разпределенията е с оглед да се установи доколко променливите са пригодни за последващи параметрични статистични тестове (фигури 3 и 4).

Mean = .3332
Std. Dev. = .07632
N = 78

Фигура 3. Количество оповестяванията (quantity)

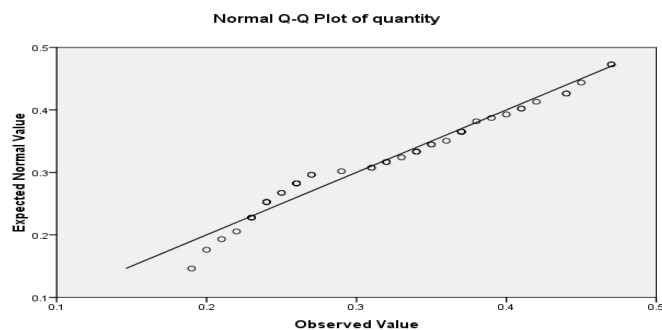

Фигура 4. Качество на оповестяванията (*quality*)

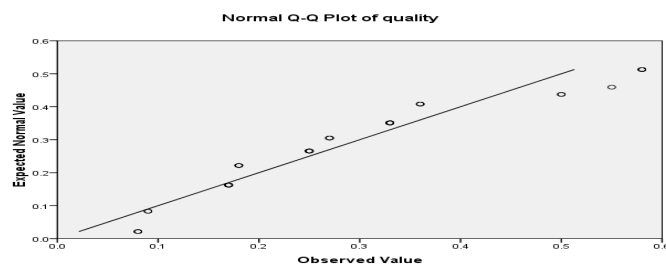
Нормалността се проверява по три начина:

1. чрез графичен метод – Q-Q графики (фигури 5 и 6), които показва дали няма

откъснати данни (т.нар. 'outliers') по метод на Blom. Резултатът е, че в случая няма „outliers“;

Фигура 5.

Фигура 6.

Статии

2. тъй като извагката е пог 100, може да проверим чрез z-трансформация на ексцеса ('kurtosis') и изкривеността ('skewness'). Ако една от тези две z-стойности като абсолютна стойност е над 1.96, разпределението може да се приеме за ненормално; и

3. като основен тест на нормалността

е използван тестът на D'Agostino-Pearson (1986)³⁴. При незначими резултати ($p > .05$) се отхвърля хипотезата, че разпределението е различно от нормалното. Съответното разпределение се приема за нормално (таблица1).

Таблица 1. Тест D'Agostino-Pearson

	ексцес	изкривяване	z-трансформация на ексцес	z-трансформация на изкривяване	D'Agostino-Pearson		нормалност
					K2	p	
quantity	-0,99	0,23	-1,52	0,69	2,59	0,27	ДА
quality	0,27	0,87	0,41	2,64	6,7	0,03	НЕ

Източник: Собствени изчисления

4. Дисперсионен анализ.

ANOVA е параметричен тест и изисква нормално разпределение, но тъй като е тест, силно устойчив на нарушения на това условие, тук той може да бъде приложен, но вземайки предвид, че съществува вероятност – макар и малка – резултатите да са невалидни (за променливите, които не са с нормално разпределение).

Дисперсионният анализ (one-way ANOVA) с независима – банка и зависими – променливи от хипотезата показва дали организациите значимо се различават по променливи и съответно дали организационното ниво на анализ е правомерно или трябва агрегация от по-висок порядък (например тип банки).

Първо при ANOVA проверявам дали вариациите на всяка от променливите между групите (отделните банки) е еднаква т.е. има ли хомогенност на вариациите, тъй като това е необходимо условие за ANOVA. За целта се използва теста на Levene. Ако липсва хомогенност на вариациите т.е. тя е нарушена използваме алтернативен коефициент за дисперсионен анализ, пригоден за такъв случай е Brown-Forsythe.

Таблица 2. Хомогенност на вариациите

	Levene Statistic	Sig.*
quantity	2.754	.008
quality	1.887	.067

*Sig. представя доколко вариациите са различни между банките. Ако е пог 0,05, хомогенността на вариациите е нарушена. Пристъпва се към процедурата на Brown-Forsythe

Съгласно таблица 2 тестът на Levene (1960)³⁵ показва, че за променливата количество на оповестяванията (quantity) не е спазено условието за хомогенност на вариациите ($p < 0.008$).

Резултатите от дисперсионния анализ показват, че за всички променливи има значимо различие по банки. Следователно организационното ниво на анализ е правомерно.

Резултатите от дисперсионния анализ на качество на оповестяванията (quality) са представени в следната таблица:

³⁴ D'Agostino, R. (1986) Tests for Normal Distribution. In Goodness-Of-Fit Techniques edited by RB D'Agostino and MA Stephens, Marcel Dekker.

³⁵ Levene, H. (1960) Robust tests for equality of variances. In Ingram Olkin, Harold Hotelling, et al. Stanford University Press. pp. 278–292.

Таблица 3. ANOVA quality

	Sum of Squares	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	.792	.066	16.699	.000
Within Groups	.154	.004		
Total	.946			

Дисперсионният анализ показва значимо различие между банките по конкретната променлива – quality - $F(12,39) = 0.792$, $p < 0.001$.

Резултатът от дисперсионен анализ за променливата количество на оповестяванията с нехомогенност на вариациите по процедурата на Brown-Forsythe показва: $F(12,15.178) = 24.14$, $p < 0.001$;

Резултатите от настоящето изследване са разделени не само между отделните банки т.е. на организационно ниво, но и на „годишно“ ниво. Но поради недостатъчния брой години в текущия анализа, провеждането на изследването има ограничение относно формална проверката дали тези финансови отчети са значимо различни за всяка банка.

6. Проверка на хипотезите.

→ Хипотеза: Има положителна връзка между количеството и качеството на оповестявателната информация.

- Корелационен анализ

Осъществен е корелационен анализ чрез коефициента на Spearman (1904)³⁶. Корелацията между изследваната двойка е висока положителна, $\rho = 0.67$, $p < 0.001$. Следователно **това е потвърждение на хипотезата.**

- Регресионен анализ

В случая прилагаме прост линеен регресионен анализ. Той е нещо като усложнен корелационен анализ, но дава големината

на „Влиянието“ (обяснението) на едната променлива над другата, но без да показва каузална връзка.

„Простият линеен регресионен анализ с предиктор количество и резултантна качество показва $b = 1.19$, $p < 0.001$, $b_0 = -0.10$; $R^2 = 0.44$, $F = 39.72$, $p < 0.001$. Оттук следва, че:

$$\text{Quality} = -0.10 + 1.19 \text{ quantity} + \varepsilon.$$

Това означава, че при количество на оповестяванията (quantity) = 0, качеството (quality) е -0.10. А с всеки нов задоволен критерий на „quantity“ „quality“ се увеличава с 1.09.

Второ, R^2 ни показва, че количеството оповестявания обяснява 44 % от вариацията на качеството на оповестяванията, т.е. 56 % остават необяснени и има други фактори, които влияят.

Трето, $F = 39.72$, $p < 0.001$ ни показва доколко регресионният модел отразява връзката между променливите, която в случая е значима.

Заклучение

Резултатите от анализа показват значима положителна връзка между количеството и качеството на оповестяванията, но също така потвърждават колебливостта относно това в каква степен количеството на оповестяванията влияе върху качеството на оповестяванията на риска във финансовия отчет. Необходимо са допълнителни изследвания, които могат да разкрият детерминантите на оповестяванията и също така да представят модел с по-добра обяснителна сила.

С оглед надеждността на използваните рамки за индексване, трябва да отбележим, че оценките са извършени от четирима независими оценители. Първият оценител е авторът на настоящата статия, а останалите са одитори в PWC Netherlands и главен счетоводител. Към настоящата разработка не се прилагат резултатите от установената междуоценителска надеждност съгласно непараметричен

³⁶ C. Spearman, C. (1904) The proof and measurement of association between two things. American Journal of Psychology, 15: 72–101.

анализ чрез коефициента Карра на Cohen (1960)³⁷, поради неотчитане на значими различия и обемност на таблиците.

Литература

1. Abraham, S. and P. Cox. 2007. Analysing the determinants of narrative risk information in UK FTSE 100 annual reports, *The British Accounting Review* 39, с. 227.
2. Akerlof, G. 1970. The market for Lemons: Quality uncertainty and the Market mechanism, *The Quarterly Journal of Economics* 84 (3): 488-500.
3. Ball, R., A. Robin, and J. Wu. 2003. Incentives versus standards: Properties of accounting income in four East Asian countries, <https://ritdml.rit.edu/bitstream/handle/1850/8181/ARobinArticle2003.pdf?sequence=6>, 20.08.2013г.
4. Barth, M. E., Beaver, W. H. and Stinson, C. H., 1991, „Supplemental Data and the Structure of Thrift Share Prices“, *The Accounting Review*, сmp. 56 - 66.
5. Beaver, W. H., Eger, C., Ryan, S. and Wolfson, M., „Financial Reporting, Supplemental Disclosures, and Bank Share Prices“, *Journal of Accounting Research*, Vol. 27 No. 2, сmp. 157- 178, <http://www.jstor.org/pss/247705>, 26.08.2011г.
6. Beattie, V. A. , McInnes, B. and S. Fearnley. 2004. A methodology for analysing and evaluating narratives in annual reports: a comprehensive descriptive profile and metrics for disclosure quality attributes, *Accounting Forum* 28: 205-236.
7. Beaver, W. H., Eger, C., Ryan, S. and Wolfson, M., „Financial Reporting, Supplemental Disclosures, and Bank Share Prices“, *Journal of Accounting Research*, Vol. 27 No. 2, (Autumn, 1989) сmp. 177, <http://www.jstor.org/pss/2491230>, 26.08.2011г.
8. Benston, G., Required disclosures and the stock market: An evaluation of Securities Exchange Act of 1934, 1973.
9. Beretta, S. and S. Bozzolan. 2004. A framework for the analysis of firm risk communication, *The International Journal of Accounting* 39: 265-288.
10. Botosan, C. A. 1997. Disclosure level and the cost of equity capital, *The Accounting Review* 72: 323-349.
11. Campbell, Norman R., *Foundations of Science*, NY, Dover Publishers, 1957, сmp.267.
12. Coffee John, Jr., Market Failure and the Economic Case for a Mandatory Disclosure System, 70 VA. L. REV. 717 (1984)
13. Cohen, J. (1960). A coefficient of agreement for nominal scales. *Educational and Psychological Measurement*
14. Cooke, T. E. 1992. The impact of size, stock market listing and industry type on disclosure in the annual report of Japanese listed companies, *Accounting and Business Research* 22 (summer), сmp. 229-237.
15. D'Agostino, R. (1986) Tests for Normal Distribution. In *Goodness-Of-Fit Techniques* edited by RB D'Agostino and MA Stephens, Marcel Dekker.
16. DiMaggio, P. and W. Powell. 1983. The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields, *American Sociological Review* 48, сmp. 147-160.
17. Dye, Ronald A. (1986), „Proprietary and Nonproprietary Disclosures,“ *Journal of Business*, 59(2), 331-366.
18. Ernst and Young. 2008. IFRS 7 in the banking industry, http://www.ey.nl/?pag=808&publicatie_id=3155
19. Fama, E. F. 1980. Agency Problems and the Theory of the Firm, *Journal of Political Economy* 88: сmp. 288-307
20. Fishman, Michael J., and Kathleen M. Hagerty (2003), „Mandatory versus Voluntary

³⁷ Cohen, J. (1960). A coefficient of agreement for nominal scales. *Educational and Psychological Measurement* 20: 37-46.

- Disclosure in Markets with Informed and Uninformed Customers,” *Journal of Law, Economics, and Organization*, 19(1), 45-63
21. Healy, P. M. and K. G. Palepu. 2001. Information asymmetry, corporate disclosure, and the cost of capital markets: A review of the empirical disclosure literature, *Journal of Accounting and Economics* 31 (1-3), cmp.406, <http://tippee.uiowa.edu/accounting/mcgladrey/winterpapers/kothari1.pdf>, 03.04.2011г.
 22. Helbok, G. and C. Wagner. 2006a. Determinants of operational risk reporting in the banking industry, cmp.11, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=425720
 23. IASB/FASB Conceptual Framework, 2010
 24. ICAEW, Institute of Chartered Accountants in England and Wales. 2002. No Surprises: Working for Better Risk Reporting, ICAEW, London. http://www.tb1.icaew.co.uk/viewer/index.cfm?AUB=TB2I_33782, 05.04.2013г.
 25. Jensen, M. C. and W. H. Meckling. 1976. Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure, *Journal of Financial Economics* 3: cmp. 305-360.
 26. KPMG, 2008. Financial Institution Risk Disclosure Best Practice Survey 2008: Cost-efficient ways to improve transparency exist, <http://kpmg.fi/Binary.aspx?Section=1667&Item=4834>, 22.03.2013г.
 27. Levene, H. (1960) Robust tests for equality of variances. In Ingram Olkin, Harold Hotelling, et al. Stanford University Press. pp. 278–292.
 28. Linsmeier, T., Thornton, D., Venkatachalam, M., & Welker, M. (2002). The effect of mandated market risk disclosures on trading volume sensitivity to interest rate, exchange rate, and commodity price movements. *Accounting Review*, 77(2), 343-377. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=288220, 10.02.2013г.
 29. Linsley, P. M. and P. J. Shrivies. 2006. Risk reporting: A study of risk disclosures in the annual reports of UK companies, *The British Accounting Review* 38: 387-404.
 30. Linsmeier, T. J., & Pearson, N. D. (1997). Quantitative disclosures of market risk in the SEC release. *Accounting Horizons*, 11, 107-135.
 31. Lys, T., Vincent, L., 2001. Empirical research on accounting choice. *Journal of Accounting and Economics* 31, 255-308.
 32. Marcelo, A., Rodríguez, A. and Trucharte, C. (2008) Stress tests and their contribution to financial stability. *Journal of Banking Regulation* 9(2): 65–81.
 33. Myers, S. C., & Majluf, N. S. (1984). Corporate financing and investment decisions when firms have information that investors do not have. *Journal of financial Economics*, 13(2), 187-221;
 34. PricewaterhouseCoopers. 2008. Accounting for change: transparency in the midst of turmoil. A survey of banks’ 2007 annual reports.
 35. Shavell, Steven (1994), “Acquisition and Disclosure of Information Prior to Sale,” *RAND Journal of Economics*, 25(1), 20-36.
 36. Stiglitz, G. Public Regulation of the Securities Markets, 1964.
 37. Turnbull Report. 1999. Internal Control: Guidance for Directors on the Combined Code;
 38. Spearman, C. (1904) The proof and measurement of association between two things. *American Journal of Psychology*, 15: 72–101.
 39. Watts, R. and J. Zimmerman, 1986. *Positive Accounting Theory*, Printice-Hall, Englewood Cliffs, NJ; Fields, T.,
 40. <http://finance.wharton.upenn.edu/~itayg/Files/stresstests.pdf>, cmp. 29, 19.04.2012г.
 41. http://research.chicagobooth.edu/arc/journal/docs/bischof_daske_20120229_stress_test.pdf, 19.04.2012 г.